

Lasten Fysioterapia ry:n kannanotto Kelan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen yksilöterapioiden hankintaan

Kelan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapioiden kilpailutus on alkanut ja tarjoukset tulee jättää 10.5.2026 mennessä. Lasten Fysioterapia ry on huolissaan Kelan uuden hankintamallin vaikutuksista lapsiin ja nuoriin. Hankintaprosessissa ei ole riittävästi huomioitu YK:n lapsen oikeuksien suosittamaa lapsivaikutusten arviointia, joka hallinnollisena menettelynä kuuluisi toteutua lapsia ja nuoria koskevissa päätöksissä, myös hankintapäätöksissä. Hankintalain 108 § mukaan sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnassa on otettava huomioon mm. eri käyttäjäryhmien erityistarpeet.

Kela hankkii vaativan lääkinällisen kuntoutuspalvelun yhtenä kokonaisuutena kaikille alle 65-vuotiaille. Käytännössä se ei kuitenkaan huomioi sitä, että lasten fysioterapia on omanlaisensa kokonaisuus niin rakenteeltaan, osaamisvaatimuksiltaan kuin kustannusprofiililtaan. Lasten ja nuorten fysioterapian tuotantokustannukset ovat korkeammat runsaasta sidosryhmyhteistyöstä johtuen. Tästä syystä 100% hintaan perustuva hankintaprosessi voi johtaa siihen, että hankinnan päätteeksi lasten fysioterapian asiantuntijoita ei ole riittävästi tai lainkaan kaikilla alueilla. Yhdistys pitää tärkeänä, että lapsi saa asuinalueestaan riippumatta asiantuntevaa kuntoutusta, joka huomioi hänen yksilölliset tarpeensa sekä osallistumisen mahdollisuudet eri toimintaympäristöissä.

Jos hankintamalli ei tunnista lasten fysioterapian rakenteellisia erityispiirteitä, se ei tosiasiallisesti turvaa hankittavia lasten palveluja, vaikka se muodollisesti kattaakin heidät. Uhkana on osaavien palveluntuottajien tippuminen kilpailutuksesta, niin kuin kävi vuoden 2018 vastaavassa hankinnassa (jossa laadun painoarvo oli kuitenkin 20%).

Lasten fysioterapia on luonteeltaan erilaista aikuisten fysioterapiaan nähden ja osaamisvaatimukset sekä koulutussisällöt poikkeavat oleellisesti toisistaan. Fysioterapia on vastuullista asiantuntijatyötä, jossa jokainen lapsi kohdataan yksilönä. Lapsen kanssa työskentely on pitkäjänteistä alati muuttuvaa tietoisuutta lapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa. Terapeutti ei työskentele pelkästään lapsen kanssa, vaan osaa ottaa huomioon lapsen kehityksellisiä tarpeita yhteistyössä vanhempien, varhaiskasvattajien, opettajien, muiden terapeuttien ja ammattilaisten kanssa, josta muodostuu työn vaikuttavuuden ydin. Lasten fysioterapiaprosessi vaatii tavoitteiden asettamista, arviointia, harjoitteiden muokkaamista, arkiympäristön ohjaamista ja jatkuvaa oman työn ja lapsen edistymisen reflektointia. Terapeutin jatkuva kouluttautuminen ja erityisosaamisen ylläpitäminen on tärkeää vaikuttavan ja laadukkaan terapian toteutumiseksi. Kustannusrakenteisiin nämä vaikuttavat siten, että asiantuntijatyötä ei voi kohtuuttomasti lisätä, jotta kaikki asiakastyöhön kuuluva muu työ tulee tehtyä laadullisesti ja ajankäytön osalta työajan puitteissa.

Lasten ja nuorten fysioterapiapalveluja tuottavat pääosin nimenomaan tähän kohderyhmään erikoistuneet toimijat, jotka panostavat henkilöstönsä lisäkoulutukseen ja osaamisen kehittämiseen. Lasten kuntoutus vaatii erityistä osaamista, aikaa ja rakenteita, joita ei voi rakentaa pelkän hinnan varaan.

Kelan uudessa hankintamallissa ratkaisee vain hinta. Onko todella hyväksyttävää, että hauraassa asemassa olevat lapset ja perheet joutuvat mahdollisesti kokemaan terapiasuhteiden katkeamisen: ei hoidon tarpeen, vaan hankintamallin vuoksi? Terapiatyössä ei vaihdeta vain palveluntuottajaa vaan lapsi menettää tutun aikuisen, turvallisen suhteen ja jatkuvuuden, jonka varaan kuntoutus rakentuu. Perhe menettää asiantuntijan ja rinnalla kulkijan, joka tuntee arjen, verkostot ja lapsen yksilölliset tarpeet. Näitä ei voi mitata pelkällä hinnalla.

On selvää, että yrittäjyyteen kuuluu riski ja että kilpailutukset ovat osa julkista järjestelmää. Mutta kun hankinta kohdistuu erityistä tukea tarvitseviin lapsiin, ei riitä, että malli on Kelalle hallinnollisesti toimiva vaan sen on oltava myös inhimillisesti kestävä. Tämä hankinta koskee lapsia, joiden arki on jo valmiiksi kuormittunut. Heidän tilanteessaan jatkuvuus, erityisosaaminen ja laadukas, verkostoitunut työote eivät ole lisäarvoa, vaan ne ovat edellytys vaikuttavalle kuntoutukselle ja lasten toimintakyvyn, osallisuuden ja tulevaisuuden rakentumiselle.

Kilpailutusten sisällöissä on osattava tunnistaa eri asiakasryhmien erityistarpeet ja niihin liittyvä osaaminen. Muuten säästö syntyy vain näennäisesti ja todellinen hinta maksetaan lasten arjessa ja perheiden kuormittumisessa. Hankintamalli tällaisenaan uhkaa koko lasten ja nuorten kuntoutuksen tulevaisuutta.

Lasten Fysioterapia ry:n hallitus